

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

**Հերթական ատեստավորման ենթակա ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների
վերապատրաստման դասընթացներ**

ՄԱՐԻՆԱ ԷՂՈՒԱՐԴԻ ՀԱԿՈՔՅԱՆ

«ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ,
ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ ԸՍՏ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ

Հետազոտական աշխատանք
Խումբ 2

Ղեկավար՝ մանկավարժական
գիտությունների թեկնածու
դոցենտ՝ Արտակ Ստեփանյան

Բովանդակություն

<u>ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ</u>	3
<u>ԳԼՈՒԽ I «ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ</u>	4
<u>ԳԼՈՒԽ II ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ԸՍՏ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ</u>	6
<u>1.1 ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ</u>	6
<u>1.2 ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ</u>	8
<u>1.3 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ</u>	10
<u>ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ</u>	14
<u>ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ</u>	15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մարդու կյանքում դպրոցական շրջանում ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքը կայանում է նրանում, որ հիմք է ստեղծում համապարփակ ֆիզիկական զարգացման, առողջ ապրելակերպի, տարբեր շարժողական կարողությունների և հմտությունների ձևավորման համար, տալիս է թիմային մտածողության մոտիվացիա: Այս ամենը հանգեցնում է անհատի ներդաշնակ զարգացման օբյեկտիվ նախադրյալների առաջացմանը: Բավարար ֆիզիկական ակտիվություն չունեցող դպրոցահասակ երեխաների լիարժեք զարգացումը գործնականում անհասանելի է:

Շնորհիվ այն բանի, որ բնական զարգացման գազաթնակետը, որպես կանոն, ընկնում է ավագ դպրոցական տարիքի վրա, հիմնական ֆիզիկական և ֆունկցիոնալ կարողությունները կարող են արդյունավետորեն աճել հենց դպրոցական տարիքում:

Բացի այդ, դպրոցական տարիքը համարվում է ամենաբարենպաստը մի շարք շարժողական ընդունակությունները զարգացնելու համար, ինչը թույլ է տալիս ապագայում շատ ավելի արագ հարմարվել յուրացրած շարժումները փոփոխվող տարբեր պայմաններում կատարելուն:

Եվ վերջապես, ֆիզիկական ակտիվությունը մարմնի արագ զարգացման շրջանում մեծապես նպաստում է ընդհանուր կրթական խնդիրների լուծմանը (բարոյական, աշխատանքային, գեղագիտական):

Աշխատանքի նպատակն է՝ ուսումնասիրել «ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի չափորոշիչը և ծրագիրը, սովորողներին ներկայացվող պահանջները:

ԳԼՈՒԽ I

«ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Դպրոցական ֆիզիկական կուլտուրան ուղղված է ֆիզիկական դաստիարակության բարելավմանը, դպրոցականների շրջանում լավ առողջության պահպանմանը, դասարանում բարձր արդյունավետությանը, առօրյա կյանքում և հանգստի մեջ ինքնուրույն ֆիզիկական վարժություններ կատարելու ունակությանը:

Հանրակրթական դպրոցը առաջին օղակն է, որտեղ իրականացվում է կարիերայի ուղղորդման աշխատանք, ձևավորվում են հմտություններ և կարողություններ, բարելավվում են աշակերտների ֆիզիկական որակները, որոնք անհրաժեշտ են հետագա աշխատանքի համար:

Հանրակրթական դպրոցում ուսումնական գործընթացի նպատակն է նպաստել երիտասարդ սերնդի կրթությանն ու դաստիարակությանը, ինչպես նաև ուսման ընթացքում պահպանել մտավոր և ֆիզիկական բարձր կատարողականությունը:

Առաջատար խնդիրներն են.

1. Կրթական

- ✓ կենսական և մասնագիտական կարևոր հմտությունների և կարողությունների ժամանակին ձևավորում և հետագա կատարելագործում, խաղային գործունեության լայն շրջանակ, ֆիզիկական կուլտուրայի ոլորտում գիտելիքների ձևավորում.

2. Զարգացնող

- ✓ շարժողական գործողությունների ձևավորում, ֆիզիկական որակների և համակարգման կարողությունների զարգացում.

3. Դաստիարակչական

- ✓ սովորողների օրգանիզմի հոգեֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների բարելավում՝ հաշվի առնելով հետագա մասնագիտական գործունեության առանձնահատկությունները.
- ✓ կայուն սովորությունների ձևավորում՝ ֆիզիկական վարժություններով ինքնուրույն զբաղվելու համար.

4. Առողջարարական

- ✓ առողջության ամրապնդում և պահպանում, համակողմանի ֆիզիկական զարգացման ապահովում, մարմնի ճիշտ կեցվածքի ձևավորման խթանում.
- ✓ մարմնի կարծրացում
- ✓ վերապատրաստման ընթացքում բարձր արդյունավետության ձեռքբերում և պահպանում:

Տարրական դպրոցում երեխաների մոտ ձևավորվում են հիմնական ֆիզիկական կուլտուրա և սպորտային հետաքրքրություններ և դրանց հիման վրա սկզբնական շարժիչ հմտություններ, գիտելիքներ, այնպիսի ֆիզիկական որակների զարգացում, որոնց համար բարենպաստ է տարրական դպրոցական տարիքը:

Հիմնական դպրոցում ամրապնդվում են դեռահասների ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտային հետաքրքրությունները, ընդլայնվում են ձևավորվող շարժիչ հմտությունները և կարողությունների ծավալը, ձեռք բերված գիտելիքները, ինչպես նաև պահպանվում և բարձրացվում է ուսանողների ֆիզիկական որոշակի որակների զարգացման մակարդակը:

Ինչ վերաբերում է միջնակարգ (լրիվ) դպրոցին, ապա ֆիզիկական կուլտուրայի կրթական գործընթացն արդեն ուղղված է դպրոցականների կողմից նախկինում ձեռք բերված ֆիզիկական կատարելության մակարդակի համախմբմանը և դրա կատարելագործմանը:

ԳԼՈՒԽ II

ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ ԸՍՏ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ

1.1 ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ, ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նվազագույն մակարդակ	Միջին մակարդակ	Բարձր մակարդակ
<ul style="list-style-type: none"> • Պատկերացում ունենա օրվա ռեժիմի և անձնական հիգիենայի կանոնների վերաբերյալ: • Իմանա ֆիզիկական վարժությունների դերն ու նշանակությունը առողջության ամրապնդման գործում: • Ըմբռնի կոփման կանոնների և անձնական հիգիենայի պահպանման կարևորությունը: • Իմանա սովորած ֆիզիկական վարժությունների, որոշ շարժախաղերի անվանումները: • Պատկերացում ունենա օլիմպիական խաղերի և անվանի մարզիկների վերաբերյալ: • Կարողանա կատարել շարային հրահանգները, շարափոխումները մեկտողանից երկտողանի, միասյուն շարքից երկսյուն շարքի: • Կարողանա մագլցել, քայլել մարզանստարանի վրայով, գլորվել, մարզապատից կախ դրությունում՝ ոտքերը ծալել և ուղղել, երաժշտության ռիթմին համապատասխան քայլել, վազել, ցատկել • Պատկերացում ունենա «Աթլետիկա» մարզաձևի մասին, կարողանա ճիշտ քայլել, վազել 20 մ, հավասարաչափ դանդաղ վազել 3 րոպե, տեղից հեռացատկել, 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա ինքնուրույն կատարել առավոտյան հիգիենիկ մարմնամարզություն: • Կարողանա կատարել ընդհանուր զարգացնող վարժությունների համալիր: • Կարողանա մագլցել մարզանստարանի և մարզապատի վրայով: • Կարողանա քայլել մարզանստարանի վրայով, ոտնաթաթի վրա, կատարել կից քայլեր, դարձումներ, կքանիստեր: • Կարողանա կատարել գլուխկոնձի առաջ, կանգ թիակների վրա և ընդունել «կամուրջ» դրությունը: • Կարողանա կատարել կախեր և հենումներ մարզապատի և մարզանստարանի վրա: • Կարողանա քայլել և վազել երաժշտության ռիթմին համապատասխան, կատարել կողադիր, փոփոխական, քառատրոփ քայլեր, ուստյուններ: • Կարողանա վազել 30 մ, դանդաղ վազել 6 րոպե: • Կարողանա թափավազքով 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա պահպանել օրվա ռեժիմը և անձնական հիգիենայի կանոնները: • Կարողանա ինքնուրույն կազմել և կատարել ֆիզիկական վարժությունների համալիրներ: • Կարողանա հստակորեն կատարել մարմնամարզական շարային, ակրոբատիկական, ընդհանուր զարգացնող վարժությունները, կախերը և հենումները: • Կարողանա արագացումով վազել 30 մ, հաղթահարել արգելագոտին՝ ցուցաբերելով բարձր արդյունքներ: • Կարողանա հեռացատկել և բարձրացատկել թափավազքով, թենիսի գնդակը նետել նշանակետին և հեռավորության, ցուցաբերելով բարձր արդյունքներ: • Կարողանա տարբեր իրավիճակներում ճիշտ կողմնորոշվել, որոշումներ կայացնել, ցուցաբերել համարձակություն, նախաձեռնություն, փոխօգնություն և համագործակցության

<p>բարձրացատկել, ցատկել ցատկապարանով, թենիսի գնդակը նետել նշանակետին, մեծ գնդակը նետել և բռնել:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Պատկերացում ունենա շարժախաղերի մասին, կարողանա ինքնուրույն խաղալ շարժախաղեր: • Կարողանա ցուցաբերել բարություն, ազնվություն, ընկերասիրություն: 	<p>հեռացատկել և բարձրացատկել:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա թենիսի գնդակը նետել նշանակետին • Կարողանա խաղալ որոշ շարժախաղեր ճիշտ կանոններով, համաձայնեցնելով շարժումները և կողմնորոշվել տարածության մեջ: • Կարողանա արագ և ճիշտ կողմնորոշվել տարբեր իրավիճակներում: • Ցուցաբերել նախաձեռնություն, համարձակություն, փոխօգնություն, արագաշարժություն: 	<p>կարողություններ: Ունենա բավարար ֆիզիկական պատրաստվածություն:</p>
--	---	---

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Տարրական դպրոցում ֆիզիկական կուլտուրայի դասավանդումը սովորողների մեջ պետք է ձևավորի

- սեփական անձի գնահատում, առողջության արժևորում և վստահություն իր ուժերի նկատմամբ:
- սեփական մարմնի խնամքին և առողջությանը հետևելու կարևորության գիտակցում:
- ֆիզիկական վարժություններով զբաղվելու կարևորության գիտակցում:
- պարբերաբար առավոտյան հիգիենիկ մարմնամարզություն կատարելու անհրաժեշտության գիտակցում:

1.2 ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ, ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
Նվազագույն մակարդակ	Միջին մակարդակ	Բարձր մակարդակ
<ul style="list-style-type: none"> • Իմանա ֆիզիկական կուլտուրայի նշանակությունը անձի ներդաշնակ զարգացման գործում: • Պատկերացում ունենա ֆիզիկական պարապմունքների ժամանակ անվտանգության կանոնների մասին: • Իմանա վնասակար սովորությունների կործանարար ազդեցության մասին: • Պատկերացում ունենա առողջ ապրելակերպի, օլիմպիական խաղերի նշանակության և «Արդարացի խաղի» մասին: • Կարողանա կատարել շարային հրահանգներ, շարափոխումը միասյուն շարքից քառասյուն շարքից, դարձումներ զույգերով, եռյակներով, ընթացքից: • Կարողանա կատարել ընդհանուր զարգացնող վարժությունների մեկ համալիր, ցատկել այծի վրայով (60-100 սմ), մագլցել պարանը, կատարել գլուխկոնձի առաջ և ետ: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել ընդհանուր զարգացնող վարժությունների համալիրներ, • Կարողանա կատարել կախեր և հենումներ. տղաներ՝ պտտաձողի վրա վերելք ուժով, կախ ծալված, կախ արտակորված, կախ դրությունից ձգումներ, աղջիկներ՝ կախ պռակած դրությունից՝ ձգումներ: • Կարողանա հենացատկել. տղաներ՝ այծի վրայով «Ոտքերը կծկած» եղանակով 100-110սմ բարձրությունը, աղջիկներ՝ ցատկ այծի վրայով, «Ոտքերը զատած» եղանակով 100 սմ բարձրության: • Կարողանա կատարել. տղաներ՝ գլուխկոնձի առաջ, երկարությամբ, կանգ ձեռքերի վրա վարժակցի օգնությամբ, աղջիկներ՝ գլուխկոնձի ետ, ընդունելով կիսալարան դրությունը: • Կարողանալ պարանամագլցել ձեռքերի և ոտքերի օգնությամբ՝ տղաները 3 մ, աղջիկները 2,5 մ բարձրություն: • Կարողանա վազել արագացումով 40 մ, փոփոխական տեմպով 8-10 րոպե աղջիկներ, 10-12 րոպե տղաներ: • Վազել 1000 մետր: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա ինքնուրույն որոշել իր ֆիզիկական զարգացման մակարդակը: • Կարողանա հստակորեն կատարել ծրագրով նախատեսված մարմնամարզական բոլոր վարժությունները: • Կարողանա ինքնուրույն կազմել և կատարել ընդհանուր զարգացնող վարժությունների համալիրներ: • Կարողանա ճիշտ հեռացատկել, բարձրացատկել, վազել արագացումով 60 մ, փոփոխական տեմպով 12-14 րոպե՝ ցուցաբերելով բարձր արդյունքներ: • Կարողանա մարզախաղերի ժամանակ ցուցաբերել տեխնիկական և տակտիկական գործողությունների հստակ կատարում: • Կարողանա յուրացրած մարզախաղերի ժամանակ հանդես բերել նախաձեռնություն, կազմակերպվածություն, ինքնատիրապետում, հանդուրժողականություն: • Կարողանա տարբեր իրավիճակներում կողմնորոշվել, որոշումներ կայացնել, համագործակցել:

<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել կախեր և հենումներ. տղաներ՝ պտտածողի վրա, կախ դրությունից ձգումներ, աղջիկներ՝ կախ պռկած դրությունից ձգումներ: • Կարողանա վազել արագացումով 30 մ, հավասարաչափ դանդաղ վազել 6 րոպե, թափավազքով հեռացատկել, բարձրացատկել (60-80 սմ բարձր), թենիսի գնդակը նետել նշանակետին և հեռավորություն: • Պատկերացում ունենա մարզախաղերի տարբեր ձևերի մասին: • Կարողանա բասկետբոլիստի կեցվածքով տեղաշարժվել, գնդակը փոխանցել և ընդունել, վարել աջ և ձախ ձեռքով ուղղության և արագության փոփոխումով, նետել զամբյուղի մեջ տեղից և շարժման ընթացքում, խաղալ բասկետբոլ պարզեցված կանոններով: • Կարողանա վոլեյբոլի կեցվածքով տեղաշարժվել, կատարել գնդակով փոխանցումներ երկու ձեռքով տեղում և շարժման մեջ, ցանցի վրայով, սկզբնահարված, ուղիղ հարձակողական հարված, խաղալ վոլեյբոլ պարզեցված կանոններով: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա բարձրացատկել «քայլանցման» եղանակով՝ տղաները 100-110 սմ, աղջիկները 80-90 սմ բարձրության: • Կարողանա էստաֆետային փայտիկը ճիշտ փոխանցել և ընդունել: • Կարողանա բասկետբոլի գնդակը նետել զամբյուղի մեջ երկու քայլով, միջին և հեռու տարածությունից, կատարել տուգանային նետում, գնդակի դուրսհանում և իլում: Խաղալ բասկետբոլ կանոնների պահպանումով: • Կարողանա վոլեյբոլի գնդակը փոխանցել ցանցի վրայով և ընդունել երկու ձեռքով, կատարել ցածից և վերին ուղիղ սկզբնահարված, ուղիղ հարձակողական հարված, միաժամանակ շրջափակում ընդունել սկզբնահարվածը: Խաղալ վոլեյբոլ կանոնների պահպանումով: • Կարողանա հանդբոլի գնդակով կատարել վարում, փոխանցումներ, նետում դարպասին՝ վերնից շարժման մեջ, կանգառով, ցատկով, գնդակը դուրս խփել, որսալ և շրջափակել: Խաղալ հանդբոլ կանոնների պահպանումով: • Կարողանա հարվածի ֆուտբոլի գլորվող գնդակին, ոտնաթաթին ներսի մասով և ոտնաթաթով, գնդակը վարել, կասեցնել ոտնաթաթով, կրծքով, իլել մրցակցից: Խաղալ ֆուտբոլ կանոնների պահպանումով: 	
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել հանդերձի գնդակի վարում, փոխանցում, նետում դարպասին, տուգանային նետում, խաղալ հանդերձ պարզեցված կանոններով: • Կարողանա ֆուտբոլիստի կեցվածքով տեղաշարժվել հարվածել անշարժ և գլորվող գնդակին ոտնաթաթի ներսի և ոտնաթամբի միջին մասով: Գլորվող գնդակը կասեցնել ոտնաթաթի ներսի և դրսի մասերով: Գնդակը վարել ոտնաթաթի ներսի մասերով: Խաղալ ֆուտբոլ պարզեցված կանոններով: • Կարողանա ցուցաբերել բարություն, փոխօգնություն, ընկերասիրություն: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա ցուցաբերել համարձակություն, նախաձեռնություն, փոխօգնություն, ինքնատիրապետում, հանդուրժողականություն: 	
---	--	--

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ
Միջին դպրոցում ֆիզիկական կուլտուրայի դասավանդումը սովորողների մեջ պետք է ձևավորի
<ul style="list-style-type: none"> • ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու անհրաժեշտության գիտակցում առողջության համար, • սեփական առողջական վիճակին, ֆիզիկական զարգացմանը և ֆիզիկական պատրաստվածությանը հետևելու և արժևորելու գիտակցում, • օլիմպիզմի և օլիմպիական շարժման հումանիստական համամարդկային գաղափարների նշանակության գիտակցում, • համագործակցության կարողություն, հանդուրժողականություն, հարգանք ուրիշի նկատմամբ և օգնության հասնելու պատրաստակամություն, • բարոյականային հատկանիշներ, նախաձեռնություն, փոխօգնություն, պատրաստակամություն և հայրենասիրություն ներդաշնակ զարգացման համար:

1.3 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ

ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ, ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նվազագույն մակարդակ	միջին մակարդակ	բարձր մակարդակ
<ul style="list-style-type: none"> • Իմանա ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերը անձի համակողմանի զարգացման, աշխատանքային գործունեության, պատանիներին զինվորական ծառայության նախապատրաստման գործերում: • Իմանա ֆիզիկական վարժությունների ինքնուրույն կատարման ժամանակ ինքնավերահսկողության և անվտանգության կանոնները: • Պատկերացում ունենա գերհոգնածության, մարզումների բեռնվածության և կանխարգելման միջոցների վերաբերյալ: • Իմանա օլիմպիական շարժման, գաղափարախոսության համամարդկային արժեքների, «Արդարացի խաղի», օլիմպիական խաղերին հայ մարզիկների մասնակցության մասին: • Գիտելիքներ ուենա «Առողջ ապրելակերպի» վերաբերյալ: • Կարողանա կատարել շարափոխում միասյուն շարքից երկսյուն, քառասյուն շարքի, ընդհանուր զարգացնող 10-12 վարժություններից կազմված համալիրներ: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել շարային հրահանգները, շարափոխում մեկ շարքից երկու, երեք և ութ շարքի, ընթացքում դարձումներ, ընդհանուր զարգացնող վարժությունների համալիրներ: <p>Տղաներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել գլուխկոնծի ետ և կանգ ձեռքերի վրա: Ուժային վարժություններ կցագնդերով, կշռաքարերով: Պտտաձողից կախ դիրքում ծալվելով թափահարում, կախից վերելք շրջահենումով, դանդաղ վարցատկ: Պտտաձողից կախ դրությունից ձգումներ: Հենացատկել երկարությամբ տեղադրված 120 սմ բարձրության նժույգի վրայով: • Կատարել վարժություններ մարզասարքերի վրա: <p>Աղջիկներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել ճկունության մշակման վարժություններ՝ գնդակով, օղակով, ցատկապարանով: Ռիթմիկ մարմնամարզական վարժությունների համալիրներ, կատարել գլուխկոնծ առաջ, ետ և «Կամուրջ» վարժությունը: Վարժություններ մարզասարքերի վրա: 	<ul style="list-style-type: none"> • Արժևորել և պատասխանատվություն ունենալ սեփական առողջության պահպանման և ֆիզիկական ներդաշնակ զարգացման նկատմամբ: • Կարողանա ինքնուրույն կազմել և կատարել ռիթմիկ-մարմնամարզական, ընդհանուր զարգացնող վարժությունների համալիրը, վարժություններ կատարել մարզասարքերի վրա՝ շարժողական ընդունակությունների մշակման ուղղվածությամբ: • Կարողանա հստակորեն կատարել ծրագրային մարմնամարզական բոլոր վարժությունները: • Կարողանա ինքնուրույն զբաղվել շարժողական ընդունակությունների մշակմամբ: • Կարողանա ծրագրային աթլետիկական վարժությունները կատարել՝ ցուցաբերելով բարձր արդյունքներ:

<p>Տղաներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել գլուխկոնձի երկարությամբ, վարժություններ կցագնդերով, էսպանդերներով, պտտաձողից կախ ծավված, արտակորված, ձգումներ, ուժով վերելք՝ շրջումով: Հենացատկել 110 սմ բարձրության, երկարությամբ տեղադրված նժույգի վրայից, պարանամագլցել ոտքերի օգնությամբ: • Կատարել վարժություններ մարզասարքերի վրա: <p>Աղջիկներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա կատարել ընդհանուր զարգացնող վարժություններ օղով, ժապավենով, ռիթմիկ մարմնամարզության համալիրներ, պառկած դիրքից կանգ թիակների վրա: Կատարել վարժություններ մարզասարքերի վրա: • Կարողանա ցածր մեկնարկից վազել 60 մ, հավասարաչափ տեմպով՝ վազել 6 րոպե, ճիշտ փոխանցել էստաֆետային փայտիկը, վազել 400 մ՝ աղջիկներ, 800 մ՝ տղաներ: • Կարողանա հեռացատկել «Ոտքերը կծկած» և բարձրացատկել «Քայլան ցում» եղանակներով: • Իմանա սովորած մարզախաղերի կանոններ: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա ցածր մեկնարկից վազել 100 մ, կատարել էստաֆետային վազք՝ 4X60 մ, հավասարաչափ տեմպով վազել 10-12 րոպե, կրոսավազք 1500 մ՝ աղջիկներ, 2000 մ՝ տղաներ: • Կարողանա բասկետբոլի գնդակը վարել փոփոխական արագացումներով, նետել մեկ ձեռքով ուսի վրայից, կենտրոնից, աջ և ձախ կողմերից, կատարել տուգանային նետում, վահանից ետ թռչող գնդակի ընդունում, տակտիկական գործողություններ: Խաղալ բասկետբոլ կանոններով: • Կարողանա վոլեյբոլի գնդակը ընդունել սկզբնահարվածից և փոխանցել 3-րդ գոտի, գնդակը ընդունել հարձակողական հարվածից հետո և փոխանցել ցատկով, կատարել հարձակողական հարված 2-րդ և 3-րդ գոտիներից, միայնակի և խմբակային շրջափակում: Խաղալ վոլեյբոլ կանոններով: • Կարողանա հանդբոլի գնդակը նետել հենված դրությունից, փոխանցել հրապարակից գնդակի ետ ցատկով: Կատարել «խաչաձև» և «ուրջակով» շարժվելը, դիրքային հարձակումը, զոնայի պաշտպանություն: Խաղալ հանդբոլ կանոններով: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա յուրացրած մարզախաղերի ժամանակ ցուցաբերել կազմակերպվածություն, նախաձեռնություն, փոխօգնություն, հանդուրժողականություն, ինքնատիրապետում: • Դրսևորել տեխնիկական և տակտիկական գործողությունների ստեղծագործական կիրառում: • Կարողանա ցուցաբերել պատրաստականություն, պատասխանատվություն, ազնվություն, բարություն, հայրենասիրություն, հումանիստական վարքագծի դրսևորում: • Կարողանա տարբեր իրավիճակներում որոշումներ կայացնել, դրսևորել հասարակական ակտիվություն և նախաձեռնություն: • Պարբերաբար զբաղվել ֆիզկուլտուրայով և սպորտով, ունենալ բարձր ֆիզիկական պատրաստվածություն: • Կարողանա վերլուծել իր ֆիզիկական պատրաստականության վիճակը, ունենա ինքնահսկման և ինքնահատման հմտություններ:
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա բասկետբոլի գնդակը վարել, փոխանցել և ընդունել խաղընկերոջ ակտիվ դիմադրությամբ, կատարել նետումներ տարբեր հեռավորությունից, անհատական և խմբակային տակտիկական գործողություններ: • Կարողանա կատարել վոլեյբոլի գնդակի փոխանցումներ վերից, ընդունում և փոխանցում ցածից երկու ձեռքով, սկզբնահարված, հարձակողական հարված, շրջափակում: • Կարողանա հանդբոլի գնդակը փոխանցել և ընդունել եռյակներով, նետել դարպասին տարբեր դրություններից: • Կատարել խափուսիկ շարժումներ, անհատական և թիմային գործողություններ: 	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա ֆուտբոլի գնդակին հարվածել գլխով՝ ցատկով և թափավազքով, գնդակը խլել մրցակցից ոտնաթաթը գնդակի վրադնելով և ուսուսի հրելով, սահանկումով, շրջանցել մրցակցին: Խաղալ ֆուտբոլ կանոններով: • Կարողանա տարբեր իրավիճակներում որոշումներ կայացնել, հաղորդակցվել, համագործակցել: Հանդես բերել արագաշարժություն, նպատակասլացություն, փոխոգնություն, ինքնավստահություն, ինքնատիրապետում, հարզանք խաղընկերոջ և ուրիշների նկատմամբ: • Ունենա բավարար ֆիզիկական պատրաստվածություն: 	
---	---	--

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ
Ավագ դպրոցում ֆիզիկական կուլտուրայի դասավանդումը սովորողների մեջ պետք է ձևավորի
<ul style="list-style-type: none"> • Պատասխանատվություն սեփական առողջության պահպանման և ֆիզիկական ներդաշնակ զարգացման նկատմամբ, • Ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու մշտական պահանջ, • Ֆիզիկական պատրաստվածության բավարար մակարդակ, • Համագործակցության, արժանապատվության, հանդուրժողականության, պատասխանատվության կարողություններ, • Ինքնաճանաչման, ինքնագնահատման, նպատակաուղղվածության, ինքնուրույն ֆիզիկական կուլտուրայով զբաղվելու շարունակական ձգտում, • Գիտելիքները, կարողություններն ու հմտությունները կյանքում կիրառելու կարողություն, • Օլիմպիական շարժման համամարդկային արժեքների նշանակության ըմբռնում, արդարացի խաղի դերի գիտակցում սպորտում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկան պետք է դիտարկել ոչ միայն որպես շարժողական անբավարարության փոխհատուցմանն ուղղված պարապմունքների կազմակերպման ձևերից մեկը, այլ առաջին հերթին որպես «շարժումների դպրոց»:

Առարկայի ուսումնական գործընթացը պետք է ձևավորի ֆիզիկական կուլտուրայով ինքնուրույն զբաղվելու կարողություն: Այս կապակցությամբ «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի գործառույթների սոցիալական և կենսաբանական նշանակությունը հետևյալն է.

- ❖ զինել աշակերտներին գիտելիքներով
- ❖ նպաստել հիմնական շարժիչ և ուսուցողական հմտությունների ձևավորմանը
- ❖ խթանել կյանքում ֆիզիկական կուլտուրայի համակարգված օգտագործմանը
- ❖ նպաստել շարժիչային և բարոյական-կամային որակների զարգացմանը
- ❖ նպաստել երեխայի օրգանիզմի վերականգնմանն ու նորմալ աճին:

Սա հնարավորություն է տալիս դպրոցականների ֆիզիկական դաստիարակության արտադասարանական ձևերը լրացնել համապատասխան բովանդակությամբ (դպրոցական օրվա ռեժիմով ֆիզիկական կուլտուրայի և հանգստի գործողություններ, արտադպրոցական սպորտ և զանգվածային աշխատանք, դպրոցական մասսայական սպորտ և սպորտային միջոցառումներ), օգտագործել կազմակերպչական ձևեր և մեթոդներ: Ֆիզիկական կուլտուրան հնարավորություններ է ստեղծում ֆիզիկական դաստիարակության արտադպրոցական ձևերի մանկավարժական համակարգերի հիմնական բաղադրիչների համակարգման համար, նրանց տալիս է ամբողջականություն:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Հանրակրթական դպրոցի «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի չափորոշիչ և ծրագիր, 1-12-րդ դասարաններ (Գրիգորյան Յու. Գ., Մինասյան Հ. Մ.)
2. Ֆիզիկական կուլտուրան դպրոցում (մեթոդական ձեռնարկ) (Մեհրաբյան Ա.)
3. Ֆիզիկական կուլտուրա: Ուսուցչի ձեռնարկ հանրակրթական դպրոցի 1-4-րդ դասարանների համար (Առաքելյան Վ. Բ., Ղազարյան Ֆ.Գ., Գրիգորյան Յու. Գ., Մինասյան Հ. Մ., Հարությունյան Ա. Ա.)
4. Мухина, М. П. Физкультурное образование школьников [Электронный ресурс]: учебное пособие/М. П. Мухина. — Электрон. текстовые данные. — Омск: Сибирский государственный университет физической культуры и спорта, 2014. — 402 с. — 2227-8397